

LONDONA 1752 · PILNS TULKOJUMS

Mikromegass

Milzis no Sīriusa apciemo Zemi



VOLTĒRS · FILOZOFISKS STĀSTS

BLUSABOOKS

GUDRĪBAS GRĀMATAS · CITAS PASAULES



Mikromegass

Milzis no Sīriusa apciemo Zemi (1752)

Voltēra filozofiskais stāsts par diviem ceļotājiem no Sīriusa un Saturna, kuri atklāj uz Zemes cilvēkus un iztaujā viņu filozofus. Pilns tulkojums

BlusaBooks · MMXXVI



Tulkojums, vāres un komentāri © 2026 SIA "Blusa Entertainment".
Avots: Voltērs, *Le Micromégas de Mr. de Voltaire* (Londona, 1752). Tulkots
pēc šī izdevuma lapu attēliem.

BLUSABOOKS · MMXXVI

SATURS

<i>Priekšvārds</i>	5
I Kāda Sīriusa zvaigznes pasaules iedzīvotāja ceļojums uz Saturnu	8
II Mikromegasa saruna ar Saturna iedzīvotāju	12
III Abu citas pasaules iemītnieku ceļojums	16
IV Kas ar viņiem notika uz Zemes lodes	19
V * * *	23
VI Kas viņiem notika ar cilvēkiem	26
VII Šo divu būtnu saruna ar cilvēkiem	30
<i>Komentāri</i>	35



PRIEKŠVārds

Milzis, kurš atnāca no zvaigznēm. Iedomājieties jaunekli no planētas pie Sīriusa, kas ir astoņas jūdzes garš, kam ir gandrīz tūkstoš jutekļu un kurš ceļo no pasaules uz pasauli, brīžam izmantodams saules staru, brīžam garāmskrejošu komētu. Uz Saturna viņš sadraudzējas ar vietējās akadēmijas sekretāru — «punduri», kas ir tikai sešus tūkstošus pēdu augsts, — un abi kopā dodas apskatīt Saules sistēmu. Uz Zemes viņi sākumā neatrod nevienu dzīvu būtni. Tikai tad, kad milža dimanta kaklarota saplīst un viens no dimantiem izrādās lielisks mikroskops, viņi Baltijas jūrā pamana kaut ko sīku, kas kustas. Tas ir kuģis ar filozofiem. Tā sākas saruna, kurā cilvēki ar savu lepniību, saviem kariem un savām mācībām par dvēseli pirmo reizi literatūrā tiek aplūkoti no citas pasaules iedzīvotāja skatpunkta. Šo stāstu 1752. gadā uzrakstīja Voltērs.

Kas bija Voltērs. Fransuā Marī Aruē (1694–1778) piedzima Parīzē notāra ģimenē un mācījās jezuītu Luija Lielā koledžā. Jau jaunībā viņš kļuva slavens ar asu mēli: par satīriskiem dzejoļiem 1717. gadā viņu bez tiesas ieslodzīja Bastilijā, kur viņš pavadīja gandrīz gadu. Drīz pēc tam viņš sāka parakstīties ar vārdu «Voltērs», un viņa traģēdija «Oidips» (1718) guva lielus panākumus. Pēc jauna konflikta ar kādu augstdzimušu muižnieku viņš 1726. gadā vēlreiz nonāca Bastilijā un tika izraidīts uz Angliju. Tur viņš pavadīja apmēram divus gadus, iepazīna Ņūtona fiziku un Džona Loka filozofiju un redzēja, ar kādu godu 1727. gadā tika apbedīts Ņūtons. Savus iespaidus viņš aprakstīja «Filozofiskajās vēstulēs» (1734); Francijā grāmatu nosodīja un publiski sadedzināja, un Voltēram nācās slēpties.

Sirē un Potsdama. Gandrīz piecpadsmit gadus Voltērs dzīvoja Sirē pili Šampaņā kopā ar markīzi Emīliju di Šatlē — matemātiķi un fiziķi, kas vēlāk pārtulkoja franču valodā Ņūtona «Principia». Tur viņš uzrakstīja grāmatu «Ņūtona filozofijas elementi» (1738), ar kuru daudzi franči pirmo reizi uzzināja

par vispārējo pievilksnās likumu. 1750. gadā Voltērs pēc Prūsijas karaļa Frīdriha II aicinājuma pārcēlās uz viņa galmu Potsdamā. Tieši tur 1752. gadā iznāca «Mikromegass». Galmā viņš sastrīdējās ar Berlīnes akadēmijas prezidentu Mopertuī — to pašu zinātnieku, kurš 1736.–1737. gadā vadīja ekspedīciju uz Lapzemi, lai izmērītu Zemes formu, un kura ceļabiedri stāstā atgriežas ar kuģi pa Baltijas jūru. 1753. gadā Voltērs Prūsiju atstāja. Pēdējos gandrīz divdesmit mūža gadus viņš dzīvoja Fernē pie Šveices robežas, kur uzrakstīja «Kandidu» (1759) un iestājās par netaisnīgi notiesātajiem. Viņš nomira Parīzē 1778. gadā.

Ko stāsts stāsta. Septiņās īsās nodaļās Mikromegass un saturnietis sarunājas par dabas daudzveidību, par jutekļu skaitu un dzīves īsumu, ceļo garām Jupiteram un Marsam, nonāk uz Zemes un ar lielām pūlēm saskata cilvēkus. Ar piltuvi, kas izgatavota no naga atgriezuma, viņi iemācās saprast franču valodu un iztaujā filozofus. Cilvēki precīzi zina attālumu līdz Mēnesim un pat izmēra milžu augumu, bet par savu dvēseli katrs saka ko citu. Beigās Mikromegass viņiem dāvina grāmatu, kurā esot rakstīta «lietu patiesais kodols».

Viens no pirmajiem zinātniskās fantastikas stāstiem. «Mikromegasu» bieži min starp agrīnajiem zinātniskās fantastikas darbiem. Tajā ir ceļojums starp zvaigznēm, citu planētu iedzīvotāji ar citādiem jutekļiem un ķermeņiem, un tajā galvenā ir mēroga ideja: tas, kas vienam šķiet milzīgs, citam ir nieciņš. Voltērs mācījās no Džonatana Svifta «Gulivera ceļojumiem» (1726), bet pārnēsa milžus un punduru spēli uz kosmosu, kur mērogi kļūst bezgalīgi. Stāstā pat ir veiksmīgs minējums: Voltērs raksta, ka Marsam ir divi pavadoņi, lai gan astronomi tos atklāja tikai 1877. gadā.

Pret ko vērsta satīra. Saturna akadēmijas sekretārs, kurš «neko nebija izgudrojis, bet ļoti labi atstāstīja citu izgudrojumus» un mīl ziedainus salīdzinājumus, ir labsirdīga karikatūra par Fontenelu — Parīzes Zinātņu akadēmijas ilggadējo sekretāru un populārās grāmatas «Sarunas par pasaulu daudzveidību» (1686) autoru. Filozofu kuģis ir Mopertuī ekspedīcija. Septītajā nodaļā pa kārtai uzstājas Aristoteļa, Dekarta, Malebranša, Leibnīca, Loka un Akvīnas Toma sekotāji. Taču galvenais satīras mērķis ir cilvēka lepņība: pārliecība,

ka viss Visums radīts mūsu dēļ, un kari, kuros simt tūkstoši cilvēku nogalina cits citu par «dubļu kaudzi, lielu kā jūsu papēdis».

Mūsu izdevums. Šis ir pilns tulkojums, teikumu pa teikumam, no 1752. gada Londonas izdevuma «Le Micromégas de Mr. de Voltaire» lapām; nekas nav izlaists vai pārstāstīts. Voltēra nodaļu virsraksti tulkoti pilnībā (piektajai nodaļai oriģinālā virsraksta nav). Vērēs lapu apakšā izskaidrotas personas un mājiieni, ko 18. gadsimta lasītājs saprata uzreiz, bet mūsdienu lasītājs vairs nesaprot, un tur, kur mūsdienās zinām citādi, īsi pateikts, ko zinām tagad. Grāmatas beigās katrai nodaļai ir komentārs — «Vienkāršiem vārdiem» un «Ko saka zinātne». Tajā pašā 1752. gada sējumā iespiesti arī Voltēra «Krusta karu vēsture» un «Jauns cilvēces gara vēstures plāns»; tie mūsu sērijā izdoti kā atsevišķas grāmatas.

KĀDA SĪRIUSA ZVAIGZNES PASAULES IEDZĪVOTĀJA CEĻOJUMS UZ SATURNU



Ilustrācija 18. gadsimta gravīras un glezniecības manierē

Kādā no tām planētām, kas riņķo ap zvaigzni, vārdā Sīriuss, dzīvoja kāds jauneklis ar lielu prātu, ar kuru man bijusi tā laime iepazīties pēdējā ceļojumā, ko viņš veica uz mūsu mazo skudru pūzni. Viņu sauca Mikromegass¹, un šis vārds ļoti pietāv visiem lielajiem. Viņš bija astoņas jūdzes garš; ar astoņām jūdzēm es saprotu divdesmit četrus tūkstošus ģeometrisku soļu, katru piecu pēdu garu.

1. Vārds darināts no grieķu «mikros» (mazs) un «megas» (liels); jau pats vārds ir joks, jo tas savieno mazo un lielo.